Język rosyjski w przestrzeni komunikacyjnej, tom II - red. Swietłana Szaszkowa, Henryka Munia
Wydawnictwo UMCS, Lublin 2016

Предисловие

Предложенная вашему вниманию коллективная монография состоит из текстов докладов участников XVII международной научно-методической конференции «Обучение русскому языку студентов филологических и нефилологических факультетов вузов» / „Nauczanie języka rosyjskiego na neofilologii i innych kierunkach", состоявшейся в Университете Марии Кюри-Склодовской в Люблине 15–16 сентября 2014 года.

Конференция была организована Институтом славянской филологии (Кафедра глоттодидактики славянских языков) УМКС и Центром русского языка и культуры УМКС при поддержке Фонда «Русский мир».

Во время конференции с докладами выступили научные сотрудники и преподаватели вузов, других научных центров из России, Белоруссии, Словакии и Польши. Статьи посвящены многочисленным аспектам преподавания русского языка как иностранного в вузе: теоретическим проблемам обучения русскому языку в системе подготовки специалистов межъязыковой коммуникации; современным концепциям обучения русскому языку; проблемам лингводидактического описания и преподавания русской фонетики, лексики, грамматики в практике преподавания РКИ; научному и художественному тексту в иноязычной аудитории; опыту создания учебников и учебных пособий; новым методам и технологиям, учебникам и учебным пособиям и т.д.

За аутентичность цитат и ссылок несут ответственность авторы статей.

Хенрика Муня,
Светлана Шашкова

Język rosyjski w przestrzeni komunikacyjnej, tom II - red. Swietłana Szaszkowa, Henryka Munia
Wydawnictwo UMCS, Lublin 2016

Język rosyjski w przestrzeni komunikacyjnej, tom II - red. Swietłana Szaszkowa, Henryka Munia
Wydawnictwo UMCS, Lublin 2016

БЯЛЭК Эва, МАНАСТЕРСКА-ВИОНЦЕК Эдыта
Университет Марии Кюри-Склодовской
Люблин, Польша

Internet i obraz w nauczaniu języka rosyjskiego: podkorpus multimedialny

Niniejsze badanie poświęcone jest współczesnym narzędziom nauczania języka rosyjskiego jako obcego oraz innych przedmiotów kierunkowych w neofilologicznym kształceniu akademickim. Takim podstawowym i zarazem wieloaspektowo opisanym narzędziem jest Internet, który udostępnia swoim użytkownikom bogate zasoby informacyjne, multimedialne oraz graficzne w postaci tekstów, słowników, nagrań i obrazów[1]. Zasoby te znajdują zastosowanie nie tylko jako narzędzie glottodydaktyczne *sensu stricto* w ramach zajęć i przygotowania się do nich (słowniki online, teksty), ale i jako narzędzie samodoskonalenia zawodowego wykładowcy (pozyskiwanie nowych materiałów dydaktycznych, śledzenie zmian w języku). Łatwość i ekonomiczność dostępu do wiedzy drogą internetową decyduje o tym, że Internet (pomijając pewne zagrożenia w postaci bezkrytycznego kopiowania lub nieświadomego korzystania z mało wiarygodnych źródeł) jest skutecznym narzędziem samorozwoju uczącego się, umożliwiającym systematyczne i intensywne doskonalenie przez niego kompetencji lingwistycznych i realioznawczych. Kwestię walorów źródeł elektronicznych i ich związek z umiejętnością świadomego uczenia się podnosiła wcześniej m.in. Tołstouchowa (Толстоухова 2013: 351–360). Przejdźmy do omówienia poszczególnych aspektów wykorzystania Internetu jako zbioru treści, obrazów i dźwięków w nauczaniu i nauce.

[1] W pracach wskazywano na zalety Internetu w aktywizacji rozwoju językowego i komunikacyjnego ucznia/studenta, teksty pozyskiwane z Internetu opisywano z punktu widzenia ich przydatności w praktycznej nauce języka rosyjskiego – nauczaniu mówienia i wymowy (Густелева 2012: 119–124, Марковска 2012: 243–249, Шипелевич 2012: 383–388).

Język rosyjski w przestrzeni komunikacyjnej, tom II - red. Swietłana Szaszkowa, Henryka Munia
Wydawnictwo UMCS, Lublin 2016

Internet – korpusy językowe w nauczaniu i uczeniu się języka rosyjskiego

Wśród bazowych instrumentów dydaktycznych oferowanych przez Internet wykładowca językoznawca wskaże przede wszystkim korpusy językowe – to polecany rusycystom Narodowy Korpus Języka Rosyjskiego (NKJR, ros. *Национальный корпус русского языка*) i Narodowy Korpus Języka Polskiego (NKJP), do których warto odwoływać się zarówno w praktycznej nauce języka, jak i w nauczaniu przekładu czy stylistyki i kultury języka. Zaznaczymy, że korpus językowy to nie tylko obszar eksploracji w ramach badań naukowych językoznawców i teoretyków przekładu, a więc wykorzystywanie zgromadzonych tekstów literackich, prasy i publicystyki, tekstów ustnych m.in. do śledzenia funkcjonowania wyrazów i ich połączeń, pozyskiwania translatów, w badaniach konfrontatywnych. Być może tak właśnie korpusy są postrzegane – jako komputerowe twory powstałe w placówkach naukowych i dla ich potrzeb. Korpusologia jest dziś prężnie rozwijającą się dziedziną językoznawczą, czego dowodzą liczne prace na temat specyfiki badań korpusowych (np. zbiór prac *Na tropach korpusów. W poszukiwaniu optymalnych zbiorów* tekstów pod red. W. Chlebdy (Chlebda 2013)[2]. Obserwacje poczynione przez nas w trakcie pracy dydaktycznej wskazują, że studenci nie korzystają z korpusów (jednojęzycznych bądź dwujęzycznych), nie posiadają wiedzy o funkcjonowaniu takich zasobów lub ich wiedza jest fragmentaryczna[3]. Taki stan rzeczy pozwala na konstatację, że korpus językowy jako narzędzie glottodydaktyczne w praktyce nie jest należycie doceniany – przez kluczowego uczestnika procesu nauczania, studenta, chociaż od strony teoretycznej korpus staje się przedmiotem opisu coraz częściej. Stanowi on nieocenioną pomoc w opanowaniu języka w wielu jego aspektach – fonetycznym, leksykalnym, gramatycznym. Korpus umożliwia weryfikację frekwencji i poprawności określonych połączeń wyrazowych, częstotliwości występowania jednostek leksykalnych w różnych przedziałach czasowych i w tekstach zróżnicowanych gatunkowo, analizowanie znaczeń nowszych bądź mniej znanych wyrazów nieujętych w słownikach ogólnych, obserwowanie zmian wymagań rekcyjnych czasowników itp. Przydatność korpusu w nauczaniu języka to również możliwość samokształcenia, tworzenia

[2] Na zasobach korpusowych opiera się m.in. praca poświęcona znaczeniu i funkcjonowaniu w połączeniach wyrazowych przymiotnika *дипломатический* (Białek 2013: 68–73).

[3] Wyniki ankiety z października 2014 r. potwierdzają te obserwacje – z 45 ankietowanych tylko 2 osoby zdefiniowały termin *korpus językowy* i podały jeden jego przykład (studenci filologii rosyjskiej, II rok II stopnia).

Język rosyjski w przestrzeni komunikacyjnej, tom II - red. Swietłana Szaszkowa, Henryka Munia
Wydawnictwo UMCS, Lublin 2016

zadań i ćwiczeń językowych, pozyskiwania bogatego materiału ilustracyjnego dotyczącego gramatyki i semantyki (Kuratczyk 2013: 212–213).

Jak można wykorzystać zasoby NKJR w procesie glottodydaktycznym? Zacznijmy od tego, że zasoby te udostępniono rosyjskim użytkownikom w 2004 r. i są one sukcesywnie uzupełniane[4]. W projekcie uczestniczą specjaliści m.in. z Instytutu Języka Rosyjskiego im. W. Winogradowa w Moskwie, Instytutu Językoznawstwa Rosyjskiej Akademii Nauk, Państwowego Uniwersytetu w Sankt Petersburgu, Saratowie i Woroneżu, Federalnego Uniwersytetu w Kazaniu. Ten rozwojowy i obiecujący projekt realizowany jest pod kuratelą fundacji naukowych i przy współpracy z mediami. Historię projektu opisano w pracy *Национальный корпус русского языка: очерк предыстории* (Сочинава 2005: 21–30). Sposób użytkowania korpusu przybliża się także w polskich artykułach naukowych (Grabowski 2010: 48–52, Kuratczyk 2013: 211–221). Narodowy Korpus Języka Rosyjskiego obejmuje podkorpus podstawowy (teksty pisane od XVIII w. do XX/XXI w.), poetycki/ literacki, prasowy (zbiory począwszy od lat 90.), multimedialny, akcentuacyjny, ustny (zapis wypowiedzi ustnych), składniowy, paralelny, dialektalny oraz historyczny. W 2005 r. w ramach NKJR uruchomiono korpus dwujęzyczny (angielsko-rosyjski i rosyjsko-angielski), tzw. paralelny, czyli składający się z tekstów oryginalnych i ich przekładów (Łukasik 2008: 40). Korpus ten obejmuje m.in. dwuteksty rosyjsko-angielskie, rosyjsko-niemieckie, rosyjsko-francuskie, rosyjsko-polskie (ze strony polskiej projekt realizowany we współpracy z Uniwersytetem Warszawskim), rosyjsko-ukraińskie, rosyjsko-ormiańskie, rosyjsko-białoruskie, rosyjsko-hiszpańskie i in. (także w odwrotnej kompilacji). Od 2010 r. działa podkorpus współczesnej prasy i publicystyki (zbiory od 2000 r.). Na stronie NKJR udostępnia się linki do innych korpusów narodowych języków słowiańskich i niesłowiańskich, a także korpusów wielojęzycznych.

Podkorpus multimedialny w nauczaniu i uczeniu się języka rosyjskiego

W kształceniu neofilologicznym każdy z tych podkorpusów może stać się narzędziem nauczania i samokształcenia. Z punktu widzenia potrzeb studenta w zakresie komunikacji potocznej pomocny wydać się może podkorpus multimedialny zawierający nagrania różnej objętości, wyszukiwane przez wprowadzenie w odpowiednie pole pożądanego wyrazu w określonej formie (na przykład

[4] Projekt ma swoje archiwum pozwalające śledzić wszelkie zmiany od początku jego realizacji http://www.ruscorpora.ru/archive.html (10.09.2014).

Język rosyjski w przestrzeni komunikacyjnej, tom II - red. Swietłana Szaszkowa, Henryka Munia
Wydawnictwo UMCS, Lublin 2016

podstawowej – rzeczownik w mianowniku liczby pojedynczej). Poza tą „wyrazową" metodą przeszukiwania zasobów multimedialnych zapytanie może zostać wprowadzone do jednego z pól z kategorii *Речевые действия* (akty mowy), której podporządkowane są rubryki: *пол говорящих* (kryterium *genderowe*), *язык, на котором говорят, типы речевых действий* (kryterium językowe, sytuacyjno-komunikacyjne, typ komunikatu), w tym pytania, prośby, pochwały, zdania przeczące, konstrukcje twierdzące, konstrukcje imperatywne, zwroty grzecznościowe i in. Podkorpus można eksplorować także pod kątem wykrzykników, a nawet gestów, co wychodzi naprzeciw oczekiwaniom badaczy semiotyki i mowy ciała w różnych kręgach kulturowych.

Wyniki wyszukiwania obejmują nagranie audiowizualne, pełną nazwę źródła (tytuł filmu, bajki, audycji, rozmowy), charakterystykę uczestników aktu komunikacji oraz zapis tekstowy nagrania z zaznaczonymi akcentami i wyróżnionym wyrazem kluczowym. Korpus multimedialny zawiera w całości 173 539 minitekstów, 901 300 zdań, w tym 4 107 056 słów. Zgromadzone w korpusie zapisy audiowizualne wahają się średnio od kilku/ kilkunastu do kilkudziesięciu sekund. W centrum uwagi są zatem tylko fragmenty filmu, programu bądź rozmowy zawierające wskazane przez użytkownika korpusu jednostki.

Twórcy tego podkorpusu ujęli teksty autentyczne w postaci wypowiedzi na konferencjach, zwykłych rozmów, a także dzieła kinematograficzne począwszy od lat 30. XX wieku. Można zatem założyć, że korpus ma znaczny wpływ na utrwalanie/ poszerzanie wiedzy nie tylko językowej, ale i kulturowej – z zakresu kinematografii rosyjskiej czy kultury ogólnie. Jest to dodatkowy atut tego podkorpusu – atrakcyjność materiału, nowoczesna forma jego przedstawienia (chociaż starsze nagrania nie są najlepszej jakości). W podkorpusie multimedialnym można natknąć się na filmy Władimira Mieńszowa, Walentina Czernycha (*Москва слезам не верит*, 1979), Siergieja Michałkowa (*Двенадцать*, 2007), Andrieja Tarkowskiego (*Андрей Рублев*, 1971), Andrieja Zwiagincewa (*Изгнание*, 2007), Pawła Łungina (*Остров*, 2006, *Дело о «Мертвых душах»*, 2007) i in. Znaczny procent tekstów stanowią bajki adresowane do odbiorcy dziecięcego.

Podkorpus multimedialny może wzbogacić zajęcia gramatyczne podczas wprowadzania części mowy, na przykład wykrzykników i partykuł – części mowy wnoszących do wypowiedzi element emocjonalny, imperatywny oraz modulacyjny, zanurzonych w kulturze i z tej racji trudnych do opanowania i trafnego ich wplatania w wypowiedź przez nierodowitego użytkownika języka. Dotychczas wykrzykniki badano nie tylko jako jednostki języka, ale także w perspektywie

Język rosyjski w przestrzeni komunikacyjnej, tom II - red. Swietłana Szaszkowa, Henryka Munia
Wydawnictwo UMCS, Lublin 2016

glottodydaktycznej[5]. Zasoby multimedialne są nowoczesnym narzędziem pracy adekwatnym do potrzeb i przyzwyczajeń studenta XXI wieku, poniekąd uzależnionego od nowinek i udogodnień technicznych, często z większym zainteresowaniem podchodzącym do pracy z technologiami informacyjnymi niż tradycyjnym podręcznikiem.

Celem udowodnienia przyjętych założeń eksplorowano podkorpus multimedialny pod kątem figurowania w nim wybranych wykrzykników i partykuł – przeszukiwanie prowadzone metodą „wyrazową", a więc poprzez wprowadzenie do wyszukiwarki pożądanego leksemu. Wyniki wskazują na obecność m.in. partykuły wskazującej *вот*, innych partykuł analitycznych z tym komponentem (łącznie 13 262 fragmenty tekstów, 17 324 użyć, dane z września 2014 r.), partykuły wskazującej *вон*, wykrzyknika wolicjonalnego *вон* (w tym typie wyszukiwania wyniki łączne dla obu jednostek to 415 fragmentów tekstów i 442 użycia), partykuły twierdzącej *ага*, wykrzyknika emocjonalnego *ага* (łącznie 26 fragmentów tekstów, 27 użyć), wykrzyknika wolicjonalnego *ш-ш* (10 fragmentów tekstów, 11 użyć), wykrzykników emocjonalnych – *блин* (1 tekst, jedno użycie), *чёрт* (1 464 fragmenty tekstów, 1 507 użyć – także w składzie wielowyrazowych frazeologizmów), *фу* (12 fragmentów tekstów, 13 użyć), *ой* (54 fragmenty tekstów, 56 użyć), *ух ты* (7 fragmentów tekstów, 8 użyć), *ай* (6 fragmentów tekstów, 6 użyć) itp. Rozbudowane zasoby audiowizualne student winien eksplorować pod kierunkiem wykładowcy (np. partykuła *вот* i partykuły wieloskładnikowe – *вот что*, *вот именно*, *вот и все*, wykrzykniki z komponentem *вот* – *вот это да*, *вот оно как*, *вот что*), przy pracy z zasobami uboższymi (kilka lub kilkanaście tekstów) warto zachęcić studenta do samodzielnej pracy zgodnie z ideą autonomii w procesie uczenia się. Kilka ilustracji[6]:

1. [Георгий, Анатолий Горгуль, муж, 69, 1938]
   Ва́м **вон** туда́. **Во́т** [Андрей Звягинцев и др. Изгнание, к/ф (2007)]
   – partykuły wskazujące na odległość dalszą i bliższą
2. [Земляника, Юрий Нифонтов, муж, 48, 1957] **Вот** чи́н полу́чите / тогда́ и поде́лимся.
   [Шиллер, Павел Деревянко, муж, 29, [1976] **Во́н. Во́н** отсю́да! Кали́гула / Ракалео́н! **Во́н! Во́н! Во́н**!
   [Павел Лунгин и др. Дело о «Мертвых душах» / к/ф (2005)]

---

[5] Potencjał wykrzykników jako jednostek języka, tekstu i komunikacji wszechstronnie badał Szaronow (Шаронов 2008). Glottodydaktyczne spojrzenie na wykrzyknik zawiera praca: Калечиц 2013: 147–152.

[6] Przytaczane przykłady opatrzone są metryczką – informacja o bohaterach i sytuacji (imiona, płeć, wiek, miejsce akcji), a także informacja o aktorach, reżyserze, nazwa filmu, gatunek i rok produkcji.

Język rosyjski w przestrzeni komunikacyjnej, tom II - red. Swietłana Szaszkowa, Henryka Munia
Wydawnictwo UMCS, Lublin 2016

– partykuła podkreślająca dopełnienie oraz pejoratywny wykrzyknik wolicjonalny

3. [Табаки, Сергей Мартинсон, муж, 72, 1899] Во́лки при́няли в свою́ семью́ челове́ка! При́няли челове́ка!
[Волчонок, муж] [плачет] **Ой**... [Роман Давыдов и др. Маугли, м/ф (1967–1971)]
– wykrzyknik emocjonalny wyrażający żal mówiącego

4. [Мальвина, Т. Дмитриева, жен] **Ой**! У ва́с не́т никаки́х спосо́бностей к матема́тике. Займёмся дикта́нтом.
[Дмитрий Бабиченко и др. Приключения Буратино, м/ф (1959)]
– wykrzyknik emocjonalny wyrażający rozczarowanie, politowanie mówiącego

5. [Маугли, муж] **Ай**! [сует руку в огонь] [Роман Давыдов и др. Маугли, м/ф (1967–1971)]
– wykrzyknik emocjonalny wyrażający nieoczekiwany ból odczuwany przez mówiącego

6. [Дома у Маши] [Маша, Екатерина Федулова, жен, 27, 1979] [Проливает кофе] **Чёрт**
[Оксана Бычкова, Нана Гринштейн. ПитерFM, к/ф (2006)]
– wykrzyknik emocjonalny wyrażający niezadowolenie mówiącego

7. [Волк, муж] [выплевывает портупею] **Фу**! Га́дость! Сплошны́е бла́хи
[Леонид Каюков и др. Чуффык, м/ф (1993)]
– wykrzyknik emocjonalny wyrażający dyskomfort mówiącego – poczucie odrazy

8. [В поле] [Щенок, Мария Виноградова, жен-муж, 58, 1922] **Фу**! Я́ бо́льше идти́ не могу́!
[Котенок Гав, Т. Решетникова, жен-муж] [залезает на санки] Тогда́... дава́й пое́дем!
[Щенок, Мария Виноградова, жен-муж, 58, 1922] Ка́к же оно́ пое́дет? Оно́... не пое́дет!
[Котенок Гав, Т. Решетникова, жен-муж] Почему́ не пое́дет?
[Щенок, Мария Виноградова, жен-муж, 58, 1922] Да потому́ что без колёс!
[санки едут]
[Лев Атаманов, Григорий Остер. Котенок по имени Гав, м/ф (1976–1980)]
– wykrzyknik emocjonalny wyrażający zmęczenie mówiącego

9. [Хрюндель] **Ага́**! Не слы́шала? О́н же с а́рмии верну́лся.
[Масяня] Да́? **Ух ты́!** Ты́... ты́... ты́ ща́с к нему́ / да́? Я́ / я́... я́ то... я́

Język rosyjski w przestrzeni komunikacyjnej, tom II - red. Swietłana Szaszkowa, Henryka Munia
Wydawnictwo UMCS, Lublin 2016

то́же пойду́!
[Хрюндель] не́т / не́ / не́. Тебе́ лу́чше не ходи́ть.
[Масяня] А чё это?
[Хрюндель] Да́ / в о́бщем... У него́ / понима́ешь / та́м... чего́-то с голово́й. О́н... и та́к-то бы́л стра́нный / а в а́рмии совсе́м сдви́нулся / или его́ сдви́нули. И с рука́ми у него́ та́м чего́-то. Комиссова́ли его́ / в о́бщем. Не зна́ю. Не ходи́ лу́чше.
[Олег Куваев. Масяня, м/ф (2002–2008)]
– potoczna partykuła twierdząca, wykrzyknik emocjonalny wyrażający aprobatę mówiącego

10. [Слава, Ростислав Хаит, муж, 36, 1971] **Ага́ / ага́**.
[Леша, Леонид Барац, муж, 36, 1971] Вот така́я пе́сня / молодцы́.
[Слава, Ростислав Хаит, муж, 36, 1971] Лёш.
[Леша, Леонид Барац, муж, 36, 1971] Са́ш / молоде́ц / хоро́шие ребя́та. **Угу**.
[Саша, Александр Демидов, муж, 37, 1970] Ну я́ по́нял. В Яросла́вле сса́дим.
[Слава, Ростислав Хаит, муж, 36, 1971] **Угу**.
[Олег Фомин и др. День выборов, к/ф (2007)]
– potoczne partykuły twierdzące

11. [Санта, Елена Великанова, жен, 21, 1984] [Указывает на игрушку] Хочу́ **вот** э́ту.
[Игорь Шайтанов, Илья Бледный, муж, 29, 1976] [Дает игрушку] **На́**.
[Санта, Елена Великанова, жен, 21, 1984] Спаси́бо большо́е.
[Елена Николаева, Юрий Коротков. Попса, к/ф (2005)]
– partykuła wskazująca oraz wykrzyknik wolicjonalny (*на* – берите, возмьми(те))

W ten oto sposób student zapoznaje się z funkcjonowaniem części mowy w rzeczywistej sytuacji komunikacyjnej (dialog), co ma istotne znaczenie w przypadku homonimów gramatycznych (*вон* – wykrzyknik i partykuła, *блин* – rzeczownik i wykrzyknik) lub części mowy mających nie tylko różne odcienie znaczeniowe (stopniowalne uczucia pozytywne lub negatywne), ale przede wszystkim dość odmienny potencjał emocjonalny: *фу* – 1. odraza, wstręt, 2. ulga, 3. zmęczenie; *ой* – 1. strach, ból, 2. żal, zdenerwowanie, 3. zachwyt, zdziwienie, zniecierpliwienie; *ух ты* – zachwyt, ale i zdziwienie czymś (Марковкин, Луцкая, Богачева 1997: 241, 365–366). Wersja audio rozwija sprawność rozumienia ze słuchu, poprzez sterowany dobór tekstów można zachęcać studenta do częstszej samodzielnej pracy z nagraniami. Zamieszczony paralelnie zapis nagrania w postaci tekstu wspiera aktywne słuchanie, a dzięki obecności obrazu i dźwięku, jak można założyć,

Język rosyjski w przestrzeni komunikacyjnej, tom II - red. Swietłana Szaszkowa, Henryka Munia
Wydawnictwo UMCS, Lublin 2016

scenka zostaje zapamiętana przez uczącego się jako pewna całość. Wykrzyknik czy partykuła nie jest tu martwą częścią mowy – treści emocjonalne, efekt modulacji w oparciu o scenę stają się dla studenta zrozumiałe. A zatem w kontekście nowoczesnego nauczania gramatyki warto podkreślić nie tylko rolę obrazu (por. Manasterska-Wiącek 2012: 235–241), ale i dźwięku. Gramatyka opisowa należy do jednych z trudniejszych przedmiotów filologicznych i z tej racji metody jej nauczania powinny być urozmaicone.

Ogólnie modulanty i nośniki emocji są charakterystyczne dla sfery potocznej komunikacji. Wśród wybranych ilustracji są jednostki występujące w opisach słownikowych z kwalifikatorami stylistycznymi wskazującymi na ich potoczność: *ага – частица разг.-сниж.* „Употр. для выражения согласия с чем-л., подтверждения чего-л., соответствуя по значению сл.: да, хорошо, так (Ефремова 2004: 25), *угу – частица разг.-сниж.* „Употр. для выражения согласия с чем-л., подтверждения чего-л., соответствуя по значению сл.: да, так (tamże, s. 657), *на – межд. разг.* „Призыв к собеседнику взять, принять в руки то, что дает, протягивает говорящий (сопровождает жест передачи, вручения)" (Морковкин, Луцкая, Богачева 1997: 201). Potocyzmy ulokowane w dialogu dają wyobrażenie o rosyjskim stylu potocznym. W doborze jednostek na zajęcia lub poleceniu ich do analizy samodzielnej należy uwzględnić poziom znajomości języka studenta. Morfologia pojawia się w programach nauczania już na pierwszym roku, co oznacza, że materiał powinien być dość prosty i przejrzysty (także dla studentów rozpoczynających naukę języka od poziomu zerowego).

Za pomocą korpusu można podjąć próbę zaznajomienia studenta z bogactwem wyrazów dźwiękonaśladowczych, choć ta część mowy, podobnie jak w programie zajęć, w samym podkorpusie multimedialnym również pozostaje – być może na razie – na uboczu. Potencjał wyrazu *вот* jest duży, co wymaga od prowadzącego wybrania ze zgromadzonych tekstów (ponad 13 000) najbardziej wyrazistych przykładów użycia tej jednostki jako partykuły. Partykule *вот* przypisuje się ponad 10 funkcji: kierowanie uwagi na coś lub kogoś (*Вот посмотрите, эту картину он написал совсем недавно*), wskazanie na kogoś lub coś znajdującego się w niedużej odległości od rozmówców (*Вот перед нами памятник*), podkreślenie następstwa różnych czynności (*Вот встал человек, вот подошел к окну*), zestawienie lub przeciwstawienie czegoś lub kogoś (*Вот его я возьму с собой, а тебя нет*), zdecydowane działanie (*Вот брошу курить, совсем брошу*); partykuła pojawia się także w zdaniach wykrzyknikowych ze znaczeniem oceny, zachwytu, zdziwienia – *Вот красота*! (SSSRJ 1997: 64–66). Lepsze efekty nauczania można osiągnąć poprzez analizę kontekstów, w których definicyjne znaczenia stają się realne: